

LENTIVIRUSSEN

Eva van Mael

Zwoegerziekte of CAE?

Zwoegerziekte en CAE, vaak worden ze in één adem genoemd. Beide ziekten worden immers veroorzaakt door virussen die behoren tot de groep van Lentivirussen en tot de familie van Retrovirussen.

Het zwoegerziektevirus was het eerste lentivirus dat ontdekt werd in de jaren '50 in IJsland. De officiële (IJslandse) naam is dan ook: Maedi-Visna. Maedi betekent "benauwdheid" en verwijst naar de ademhalingsproblemen die het virus veroorzaakt, Visna betekent "wegkwijnen" en verwijst eerder naar de hersenvorm van de ziekte. Pas een hele tijd later, ergens in de jaren '80, werd het CAE virus voor het eerst ontdekt bij geiten. CAE staat voor capriene arthritis encephalitis en die naam geeft al meteen de belangrijkste symptomen bij geiten weer: gewrichtsontstekingen en hersenontsteking.

Waar men vroeger dacht dat CAE enkel bij geiten voorkwam en zwoegerziekte enkel bij schapen, weten we nu dat beide virussen bij beide diersoorten kunnen voorkomen. Schapen met zwoegerziekten kunnen ook geiten besmetten en omgekeerd kunnen geiten met CAE ook schapen besmetten. Wie beide diersoorten houdt en de problemen onder controle wil krijgen/houden zal dus zowel bij de schapen als bij de geiten actie moeten ondernemen.

Waar moet ik op letten?

Heel kenmerkend voor de Lentivirussen is dat ze een traag, progressief verloop hebben en dat ze levenslang in het besmette dier aanwezig blijven. Genezing is dus met andere woorden niet mogelijk en wanneer dieren ziek worden ten gevolge van zwoegerziekte of CAE dan zal die ziekte hen steeds fataal worden. De eerste symptomen treden vaak pas op na de leeftijd van 1,5 jaar. De dieren takelen af door ontstekingsreacties in verschillende organen. Bij schapen worden vooral de longen en de hersenen aangetast. Door de longontsteking worden de dieren alsmaar benauwder. Het eerste wat een schapenhouder zal opvallen is dat het schaap in kwestie niet meer mee kan met de rest van de kudde. Ze vertonen een pompemde ademhaling, eerst vooral na opjagen van het dier, maar uiteindelijk ook in rusttoestand. Wanneer de ontsteking in de hersenen zit, dan kan het dier allerlei zenuwsymptomen vertonen, gaande van continu cirkeltjes lopen, tot dwangmatig met de kop tegen de muur duwen tot verlamingsverschijnselen. Bij geiten vallen meestal de dikke knieën als eerste op die het gevolg zijn van gewrichtsontstekingen, maar zenuwsymptomen zijn ook mogelijk. Bovendien kan het virus ook in de uier schade aanrichten wat zorgt voor een gedaalde melkproductie. Het spreekt voor zich dat vooral bij melkgeiten en melkschapen de uierproblemen snel zullen opvallen.

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling
Europa investeert
in zijn platteland

Het belang?

Lentivirussen zijn geen zoönoses, ze kunnen met andere woorden niet naar mensen overgedragen worden. Er is dus geen risico voor de volksgezondheid, maar aanwezigheid van Lentivirussen in je kudde kan wel voor serieuze economische verliezen zorgen. Bij melkproducerende dieren zijn die verliezen in de eerste plaats al het gevolg van een gedaalde melkproductie, maar Lentivirussen zorgen ook voor een vervroegde afvoer tengevolge van ziekte, verminderde lammergroei, daling in de waarde van de dieren bij verkoop, sterfte,... In ons land bestaat er een officieel wettelijk geregeld bestrijdingsprogramma, maar deelname hieraan is volledig vrijwillig. In de praktijk is de deelname aan dit programma helaas beperkt tot amper 2% van de schapen- en geitenhouders en zijn het vooral stamboekfokkers die deelnemen. Op veel prijskampen is het immers verplicht om een zwoegervrij attest te kunnen voorleggen. Voor professionele schapen- en geitenhouders lopen de kosten van deelname aan het programma op door het grote aantal dieren dat jaarlijks door middel van bloedonderzoek onderzocht moet worden, wat veel mensen tegenhoudt.

En toch is deelname aan het programma in ons land zeker nuttig. Uit onderzoek is immers gebleken dat het virus voorkomt op 15 tot 20% van de bedrijven die niet deelnemen aan het programma. Ook voor de bedrijven die wél deelnemen houdt dat een risico op herinsleep in.

Preventie?

Omdat er tot op vandaag geen vaccin bestaat wat preventief ingezet kan worden ter bestrijding van Lentivirussen, is een vroege detectie en het afvoeren van besmette dieren uit de kudde heel belangrijk om problemen te vermijden. Voorkomen is immer altijd beter dan genezen (en genezen is in dit geval zelfs onmogelijk).

Lammeren geraken vaak al kort na de geboorte besmet met het virus door het drinken van besmette biest of melk bij het moederdier. Die verticale besmettingsroute (van ooi op lam) kan dus best zo snel mogelijk doorbroken worden door de lammeren meteen na de geboorte op te vangen en moederloos op te fokken. Het aanhouden van lammeren van ooiën waarvan geweten is dat ze besmet zijn met zwoegerziekte of CAE is sowieso niet verstandig. Horizontale besmetting van dier op dier kan door inademen van besmette secreties. Een besmet dier kan het virus immers uitscheiden via neusvloei, speeksel, urine, mest, biest, melk,... Deze besmettingsroute is vooral van belang in intensieve veehouderijen, waar veel dieren tesamen altijd binnengehouden worden.

Wie wil weten of er zwoegerziekte of CAE in zijn kudde aanwezig is, kan best een screening uitvoeren van alle dieren of een relevante selectie ervan. Bloedstalen zullen in het labo in eerste instantie onderzocht worden met een ELISA-test die nagaat of er afweerstoffen tegen het virus in het bloed aanwezig zijn. Omdat de aanmaak van die afweerstoffen in het bloed soms een tijd kan duren, kunnen ze bij heel jonge dieren niet altijd meteen teruggevonden worden. Een negatief resultaat moet dus steeds met een (klein) korreltje zout geïnterpreteerd worden. Wil je echt zeker weten of een individueel dier besmet is? Dan kan een PCR-test uitgevoerd worden waarbij echt op zoek gegaan wordt naar het virusantigeen zélf.

Tot slot blijft aankoop van nieuwe dieren één van de belangrijkste routes van insleep van dierziekten op bedrijven. Koop dus steeds dieren aan met een gunstige gezondheidsstatus. Het spreekt voor zich dat dieren afkomstig van zwoegervrije en/of CAE-vrije bedrijven de voorkeur zouden moeten krijgen.

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling
Europa investeert
in zijn platteland

